СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 299. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 24-го грудня 1940. No. 299. Jersey City, N. J., Tuesday, December 24, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

КНУДСЕН КАЖЕ „ЗАКОЧУВАТИ РУКАВИ"

ВАШИНГТОН. — Вилієм Кнудсен, ново назначений директор заряду над продукцією зброї, в своїм заклику до американського народу сказав, що всі американці мусять признати вагу нинішнього положення, а опісля мусять закотити рукави і взятись добре за будову зброї і амуніції, та, загалом, до воєнного приготування. Безпека Америки, а також наші демократичні інституції залежать від того, чи Америка зуміє в найкоротшім часі якслід узброїтись, говорив Кнудсен.

ГУВЕР ЗАКЛИКАЄ ДО ЗЛУКИ.

НЮ ЙОРК. — Герберт Гувер у публичній промові закликав американців до можливо найскоршого виробу зброї, а водночас наклúкав їх до єдности. Він гостро критикував тих людей, що собі взаїмно приписують злочинні мотиви, та називають себе раз „воєнними побренькачами", а раз „нацистичними агентами". Це головно відноситься до тих людей, які називають Аллена Гвайта, голову комітету помочи Англії, „англійським агентом", або до тих, що називають полк. Ч. Линдберга, який є такого переконання, що Америка не повинна ніяк втручатись до цеї війни — „нацистичним агентом". Таке говорення викличе розкол і ненависть у середині суспільности і ослабить її перед зверхнім ворогом, говорив Гувер.

РОЗКРИЛИ ГНІЗДО ГАЗАРДІВ.

НЮ ЙОРК. — Поліція розкрила на 68 вул. в Ню Йорку тайне гніздо газардової гри. Багаті люди, повбирані в вечірні строї, грали в рулетку ставлячи великі ставки. „Чипси" виносили від пять до тисячу долярів один. Гостей в тім льокали поліція якслід про все випитала і пустила. Арештувала лиш власника, Герика, та його трьох спільників, але за окуп $500 випустила їх на волю до часу розправи.

ВІДГОМІН ПОГРОЗ ДЕРЖАВ ОСІ.

ВАШИНГТОН. — Вашингтонські офіційні кола заховали повний спокій в обличчі погроз держав осі, які сказали, що підмога Англії з боку Америки, а також колючки в бік Німеччини, зближаються до точки, коли стануть невиносимими. Представники уряду не дали на це жадних пояснень. У Вашингтоні таке переконання, що видно ні німці ні італійці не оцінювали якслід американського настрою, серез останніх американських виборів, в яких обі найбільші партії заявились за всяку можливу поміч Англії, з виїмком самої війни. Американський нарід одобрив це і те, що робить нині уряд, є випливом волі американського народу.

ЯК ОХОРОНЯТИСЬ ПЕРЕД ГРИПОЮ?

ВАШИНГТОН. — Департамент здоровля дав декілька пересторог, як охоронятись перед пануючою тепер недугою грипи, та як поступати, коли вже хто ту недугу дістане? Першусього треба виистерігатись контакту з великим числом людей, головно з такими особами, що вже кашляють, чихають і т. п. Не показуватись багато в сліпу погоду, хоч користати з кожної доброї погоди, щоб бути найбільше на свіжім повітрі. Їсти зрівноважений харч, пити багато води. Не дуже вичерпуватись з сил працею, чи забавами. Одягатись відповідно. Колиж хтось вже дістав грипу, хай відразу йде до ліжка, хай уникає інших людей, хай провітрює свої кімнати, але уникає надмірного холоду і протягів, хай попадиться лікаря, коли почувається гірше і не пробує сам вгадувати, що йому бракує.

ПОЛІТИКА СОВЄТІВ.

ВАШИНГТОН. — На зборах товариства закордонної політики виголосила доклад пані Віра Дін, що уважається знавцем російських справ. Вона сказала, що Совети ніяк не хочуть мішатись у цю війну, в Европі чи Азії, а хочуть заховати повну невтральність. Вони не бажають вигри ні Німеччини ні Британської Імперії. Вигра Німеччини зіпхнулаб їх до німецького васальства. Повна вигра Англії завдалаб їм також чимало клопотів. Тому Совети бажають, щоб обі сторони вимучились зовсім і так ослабли, щоб перестали бути загрозою для Совєтів. Совєти будуть далі вести таку політику, що продовжалаб те вимучення, користаючи водночас з кожної нагоди, щоб щось зискати.

ЗА ОФЕНЗИВНЕ ВИХОВАННЯ.

НЮ ЙОРК. — Декан педагогічного факультету на Колюмбійськім университеті, д-р Росел, сказав, що американська суспільність потребує офензивного виховання, а не дефензивного. Треба говорити про здобування світу, а не лиш про свою власну оборону перед іншими, зверхніми силами. Через таке дефензивне виховання недавно програла Франція, говорив він.

БРИТІЙСЬКЕ ВІДНОШЕННЯ ДО ЗАХІДНЬОЇ ПІВКУЛІ.

МОНТЕВІДЕО (Уругвай). — Населення Уругваю тепло приняло англійського лорда Вилінгдона, який приїхав туди, щоб навязати приятельські зносини між обома краями. Лорд Вилінгдон сказав, що англійські воєнні кораблі відразу пошанують невтральностеу полосу довкола західньої півкулі, колиж держави західньої півкулі зможуть своїми воєнними кораблями недопустити німецьких воєнних кораблів.

ПЛЯН БУДУВАННЯ 500 ЛІТАКІВ ДЕННО

Голова К.П.О., Филип Морей, подав на руки президента Рузвелта плян, на основі якого можна булоб виробляти по 500 боєвих літаків що дня, або 150 тисяч літаків річно. Щоб це можна було осягнути, говориться в пляні, треба використати всі ті фабричні машини, які є по компаніях автомобілів і приспособити їх до будови літаків. Чимало фабричних машин і будинків, які були призначені колись для виробу авт, стоять нині нечинні. Колиб їх дещо приспособити до виробу літаків, що забралоб пів року, вони моглиб виробляти по 500 літаків щодня, говорить Филип Морей, доказуючи свої твердження річевими аргументами. Але, щоб це можна було зробити, треба створити спеціяльний авіяційний комітет, в якім входилиб по половині представники фабрик та робітництва. Президент Рузвелт на днях матиме побачення з Мореєм і вони разом обговорюватимуть цей плян.

ПРОТИ ЗАКОНОДАВСТВА, ЩО ШКОДИЛОБ РОБІТНИКАМ

Екзекутивний комітет Конгресу Промислових Організацій рішив виступити проти двох законопроектів, над якими тепер радять у конгресі, а які на думку К.П.О. пошкодилиб робітництву. Ті законопроекти передбачають боротьбу з підозрілими підривними елементами в фабриках та дають право зарядові фабрики усунути такі підозрілі елементи, ще заки вони поповнять якийсь шкідливий вчинок. К.П.О. виходить зо становища, що колиб ті законопроекти перейшли, вони далиб велику силу власникам фабрик над робітниками. Першi моглиб легко усувати таких робітників, які невигідні їм з інших мотивів.

ВИДАТКИ НА БЕЗРОБІТНИХ ЗМЕНШАЄТЬСЯ

З огляду на поправу економічного життя в Америці видатки на піддержку безробітних зменшаються. Нюйорський стейт в минулім році видав на піддержку безробітних 32 міліонів долярів менше ніж попереднього року. Але голова департаменту суспільних підмог, Годсон, заявив, що ніяк не можна заключати, що вже такої піддержки людям зовсім не потрібно. Є ще багато людей, які таки не можуть дістати заняття, і вони вщілости залишаються на ласці державних чинників. Їм ще треба далі помагати, доки економічна поправа цілком не абсорбує безробіття.

БРИТІЙСЬКІ ЛЕТУНИ АТАКУЮТЬ НА ВСІХ ФРОНТАХ

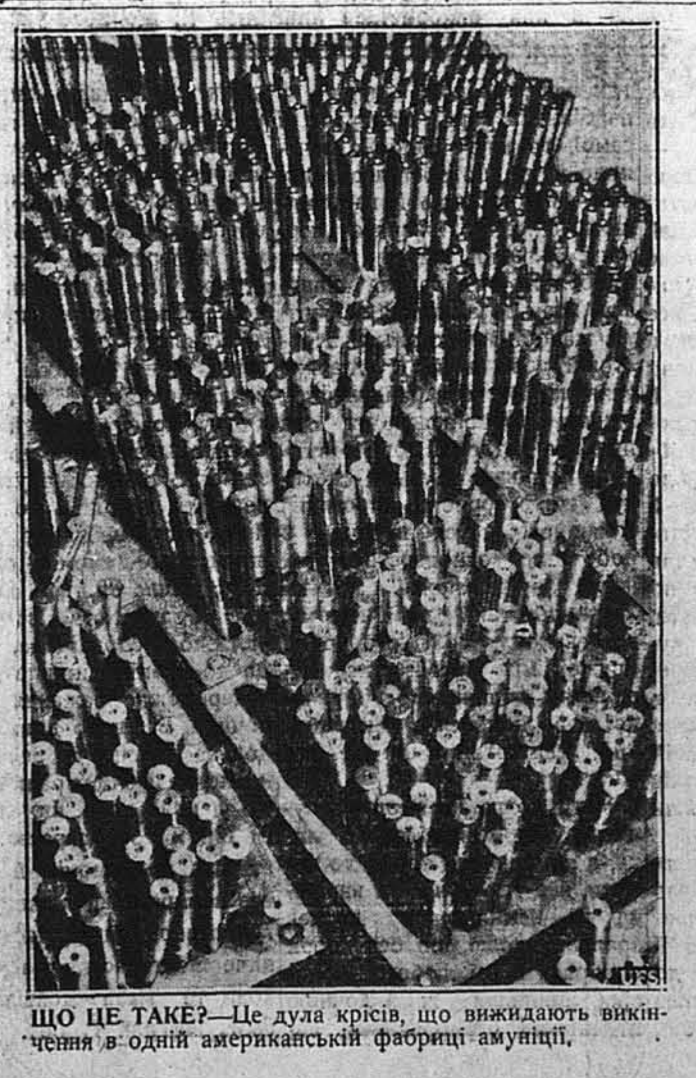
В останніх днях видно посилення британських налетів. Між іншим воєнні комунікати подають про бомбардування британцями італійського промислового центра, Порто Мальгера, що є близько Венеції. Щоб цього доконати британські летуни були змушені пуститись в далеку й небезпечну дорогу, що виносила 1,600 миль в обидві сторони, та летіти понад Альпами на 17,000 стіп високо. В Порто Мальгера находяться рафінерії нафти та склади воєнного знаряддя. Крім цього бомбардовано на далекій півночі, в Норвегії, залізничі шляхи, а в Німеччині, Голяндії, Бельгії й Франції відомі промислові осередки і пристані.

ТРИ НОВІ ІТАЛІЙСЬКІ ДИВІЗІЇ ПОПАЛИ В ЗАСІДКУ

Таке виходить з грецьких комунікатів. З Атен доносять, що ті дивізії мають коло 45 тисяч війська. Окружено їх в горах на терені Тепелені-Клісура. Далі кажеться, що італійці не видержують наступу на інших фронтах і цофаються в сторону Вальони.

ҐРАЦІЯНІ ПРИЗНАЄ НЕВДАЧІ В АФРИЦІ

Зо звіту, який предложив маршал Ґраціяні Мусолінієви, виходить, що італійська армія в Африці потерпіла невдачу. В ньому кажеться, що Італія задумала з початком грудня повести офензиву в напрямі Суеського каналу, але її треба було відложити залля браку води. Ґраціяні каже далі, що він знав про те, що британці готуються до своєї офензиви й тому вона не була для італійської армії несподіванкою. Колиж італійській армії не вдалось проте видержати цей британський наступ, то тому, каже Ґраціяні, що британські сили були скординовані, себто наступали разом з моря, повітря і суші, та мали знамениті механізовані сили, чого італійцям не доставало.

ЩО ЦЕ ТАКЕ?—Це дула крісів, що виходять викінчення в одній американській фабриці амуніції.

СОВЄТИ ПРО РОЗІГРАНУ

МОСКВА. — Совєтські військові органи стверджують, що держави „осі" втратили на воєннім престижу через італійські невдачі в Альбанії й Африці. Тому надіються, що вони зачнуть незабаром якусь воєнну офензиву, щоб це „направити". Совєти не виключають, що німці можуть пробувати здобути британський острів, але зазначують, що це булоб получене „з виїмково великими труднощами", бо британці є далі панами на морі та мають знаменитих летунів. Беручи всі ті речі разом під увагу, совєтські військові знавці приходять до заключення, що ні німці не зробили, війна таки матиме вигляд на розіграну, а не на вигру.

ХОТІЛИ ВИСЛАТИ ЛЛОЙДА ДЖОРДЖА

ЛОНДОН. — До Вашингтону хотіли вислати як амбасадора старого Ллойда Джорджа, та він на те не згодився. Тепер Чорчіл доконче хоче дати йому якусь визначну публичну функцію, мабуть контролю над воєнною продукцією і виживленням краю.

ГЕЛИФЕКС НАЗНАЧЕНИЙ БРИТІЙСЬКИМ АМБАСАДОРОМ ДО ВАШИНҐТОНУ

ЛОНДОН. — Урядово проголошено, що вайкавнт Гелифекс, дотеперішній британський міністер загряничних справ, зістав назначений королем британським амбасадором до Злучених Держав. Значить, що сталося те, чого надіялися і на що Вашингтонський уряд дав згоду. При тому кажеться, що з того назначення дехто невдоволений. А то тому, що Гелифекса зачисляють до групи тих політиків, що були за замирення з Німеччиною. Та це не матиме ніякого значіння, бо ті, що визнаються на британській політиці, добре знають, що Гелифекс був найсильнішою опорою Чорчіла в кабінеті міністрів, а тимсамим попирав самі найгостріші міри, потрібні до якнайуспішнішого ведення війни з Німеччиною. Вкінці додають, що й померлого недавно амбасадора Лотіена зачисляли до тих, що „мирились з Німеччиною", а проте ніхто не сумнівається, що саме він був найліпшим посередником між Злученими Державами і Великою Британією в тому напрямі, щоб дістати з Америки якнайбільшу поміч на дальше ведення війни з державами „осі".

ІДЕН НА ДАВНІМ ПОСТЕРУНКУ.

ЛОНДОН. — Антоні Іден, що був противником усяких мирових укладів з Німеччиною і за те мусів уступити з міністра закордонних справ, вернув на своє давне становище, обіймаючи його по лорді Гелифексі. Місце Ідена як міністра війни займе тепер капітан Дейвид Марґесон, що вже 9 років проводить консерватистам.

ШПІОНАЖА В ІТАЛІЇ.

РИМ. — Італія покарала смертю двох воєнних шпигунів, а 22 інших покарала довголітньою тюрмою. Між засудженими є два морські офіцири і дві жінки, з яких одна має бути „австрійського походження". Це перший раз в часі цеї війни розстріляно когось за шпіонажу. Замітне те, що цей засуд звернений проти „сітки" людей, що „працювали в користь чужої держави". Що це останне відноситься до Великої Британії, нема сумніву. Тимбільше, що процес був звязаний з Тарантом, себто з морськими подіями в дні 11. листопада, коли то британські летуни розбили італійську фльоту, що була згромаджена в Таранто, італійській морській базі на полудні.

„ОСТЕРІГАЮТЬ" ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ.

РИМ. — Італійська преса пише в подібний спосіб як і німецька, що „продовження допомоги Британії з боку Злучених Держав доведе ті останні до конфлікту з державами осі". Та замітне те, що офіційно, себто з боку уряду, нема ніякого коментаря щодо цеї справи, що звязана з думкою, висказаною в Англії, щоб Злучені Держави віддали до диспозиції Британії ті торговельні кораблі, що є в їх пристанях, а належать до держав „осі".

НЕМА ЗА ЩО БИТИСЬ . . .

РИМ. — Таке виходилоб з того, що пише Вірджініо Гайда, що стверджує, що Італія погоджується з тими мировими засадами, що їх проголосив Папа, а які приняла й англіканська церква, додаючи до них ще додаткові точки. Супроти того, заключає Гайда, нема властиво потреби продовжати війну між Італією і Британією. При тому він таки відгрожується Злученим Державам, колиб вони захотіли відступати Англії кораблі, що належать державам „осі". Він каже, що субмарини і літаки держав „осі" знищили вже більше ніж одну четвертину британської фльоти. А нагадує це на те, щоб тим сказати, що ніби Злучені Держави жде подібне, колиб пішли до війни.

НЕМА ЩО КУПУВАТИ.

БЕРЛІН. — Брукс Пітерс, американський кореспондент, подає, що в Берліні склепи завалені покупцями. Та тяжко що купити, бо те, що надається на дарунки, а що ще можнаб дістати, дуже дороге. Навіть тяжко дістати такі речі як образи, фонографи, радія. Діточі забавки дуже коштовні. Зате книгарні роблять найліпші інтереси. Люди купують книжки масово. А це тому, що вчасно ідуть спати. А що радіо рідко можна почути, тому читають повісти, історію, географію і т. п. Не можна теж дістати „національної" гуски, що була прикрасою німецького стола кожного Різдва. За гуску, що її доставить „бутлеґер", треба заплатити найменше 15 долярів. І нема різдвяного духа, бо в кожній родині бракує батька, сина, брата і т. д.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з анґлійською частиною):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПЕРЕД НАЇЗДОМ НА БРИТАНІЮ?

Від кількох днів з ріжних боків заповідають близький наїзд Німеччини на Анґлію. Підняв це був навіть британський міністер пропаґанди Бівербрук, а потім самий британський премієр Чорчил. Якщо до цього справді прийде, то буде це одна з найбільших подій модерної історії, подія, яка, якби вона не скінчилася, оставить у майбутньому незатерті сліди.

Наїзд на Анґлію заповідав Гітлер уже здавна, але ніхто відай не сподівався, щоби він трапився тепер. Сподівалися його минулого літа, сподівалися його на наступаючу весну, і тому чутки про те, що він може наступити тепер, у зимі, заслугує на ближчу увагу. Чому саме мала би Німеччина братися до наїзду тепер?

Якщо до наїзду прийде, то буде він вислідом загальної воєнної ситуації, що виринула внаслідок невдач Італії в грецькій кампанії. Ця невдача мала далеко йдучі наслідки. Вона змінила поважно наставлення балканських держав, як Югославії, Туреччини, котрі почали тепер поводитися супроти оси багато свобідніше й незалежніше, ніж це робили досі. Ця невдача показала велику британську силу на Середземному морю. Вона поклала конець італійським перехвалкам, що Середземне море має стати італійським озером, а тим самим замислам Мусолінія заняти Суезький канал і цим перервати найближчий звязок Анґлії й Індії.

Рівнобіжно з плянами Мусолінія панування на Середземному морі йшли пляни Гітлера щодо наступу на Балкан і Передню Азію. Як упали пляни Мусолінія, впали теж пляни Гітлера, з ними звязані. Тому Гітлер мусить тепер відбудовувати підорваний мілітарний престіж новим рішучим виступом, а одиноким тереном на такий виступ це Анґлія.

Як каже відома журналістка Анна О'Гер МекКормик, Гітлера заставляє пробувати тепер наїзду на Анґлію ще й те, що він почуває, що під ним самим у Німеччині починає трястися земля. Італійські невдачі можуть підорвати воєнні настрої та викликати поважні наслідки серед народів, котрих Гітлер насильно загорнув під свою владу: „Гітлерова Европа не має субстанції; це все камуфляж, створений для війни, залежний від воєнної долі".

З цього виходило би, що Гітлер тепер примушений починати наїзд проти Британії умовинами ситуації, а не своїм заздалегідь приготованим пляном. Звісно, це ставить його в невигідне положення, бо він не може вибрати для цього часу, догідного для себе.

До того самого штовхає його поспішне зброєння Америки. Гітлер попробує завдати Анґлії смертний удар, заки Америка буде готова з ним воювати.

КАМПАНІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗБРОЄННЯ

В останніх тижнях всі відповідальні американські провідники стверджують, що плян розбудови воєнної зброї Америки залишився на одну трету позаду тих обрахунків, які були вироблені кілька місяців тому, зараз по розгромі Франції німцями. Недавно член дорадчого комітету в справах зброєння, Вилйем Кнудсен, до вирібників фабричного знаряддя вислав дещо алярмуючого листа і закликав їх до можливо найскоршої продукції. Кнудсен говорив, що не хоче ширити переполоху, але нинішні часи такі напружені, що навіть найбільш алярмуючі заклики не будуть пересадними. „Колиб ви дивились на справи зо середини, як я це бачу, то ви не дивувались би моїм закликам", говорив він до вирібників знаряддя. Тими словами він найвиразніше говорив, що він знає далеко більше, ніж широка публика і тому саме так дуже наглить з виробом знаряддя. Бо при помочі фабричного знаряддя можна буде виробляти вже зброю. Без найріжнородніших машин, що тнуть, точать, гнуть, витискають, витоплюють ріжні металеві частини годі виробити літака чи повза. Брак такого фабричного знаряддя спинює решту воєнного промислу.

В конґресі водночас йдуть заходи, щоб законом заборонити страйки. Бо страйки, кажуть деякі люди, також є одною з головних причин, що спинюють виріб воєнних машин. Такі страйки появились були головно на західнім побережжі в фабриках літаків, а також у тартакових заведеннях, які доставляли дерево на будови касарень. Федеральні аґенти ствердили, що ті страйки були інспіровані комуністами і мали на увазі не поправу робітників, тільки зупинку національного зброєння. Конґрес поспішно взяв ту справу під увагу, але покищо не ухвалив законів, які заборонялиб страйки.

Ледви, чи він ті закони ухвалить. Бо страйки все таки являються найголовнішою зброєю робітників добиватись кращих заплат і умовин праці. Право страйкувати робітники всюди заздрісно бережать. Заборона страйку викликалаб огірчення навіть серед того робітництва, що патріотично наставлене до пляну зброєння. Таке огірчення робітників малоб поганий вплив на дальший плян зброєння. Робітництво, як це наглядно показують події в інших краях, зокрема в Анґлії, відграє в війні першорядну ролю. Всі державні мужі стверджують, що робітник, витворюючий воєнні машини, є так само важний для воєнних осягнень, як вояк на фронті. Тимсамим війна нині ведеться не лиш вояками на фронті, але також робітниками поза фронтом. Робітники в Анґлії здобули великі суспільно-політичні права. Серед таких відносин булоб нерозважно провокувати американське робітництво і за провини певних комуністичних елементів карати відбором права на страйки, ціле американське робітництво.

Вини за опізнення в воєннім зброєнні нині шукають у трьох чинниках: промислі, робітництві, уряді. Промисл обвинувачує робітництво за перешкоди, страйки. Робітництво хоче користати з цього надзвичайного стану та хоче добиватись кращих особистих нагород, каже промисл. Промисл обвинувачує також уряд, мовляв, він втручається в його справи не визнаючись у них якслід. Промисл нарікає на суспільне законодавство, яке накладає для промислу границі годин праці в тиждень, та каже йому, яку найнижчу плату можна давати робітникам.

Робітництво обороняється, що фабрикам вдійсности дозволено довше працювати, як по 40 годин на тиждень, але вони мусять наймати нові шихти робітників; або тим, що працюють поверх 40 годин платити півтора разову нагороду. Відносно найнижчої плати говорить робітництво, то це не власники фабрик з власних кишень платять за роботу, тільки уряд, який платить фабрикам на вироблену зброю. З черги робітництво закидає промислові, що він спинює розбудову промислу тому, бо добивається від уряду більшої стопи зисків, ніж тої, що є застережена законом Волша-Гілія.

Недавно голова Конґресу Промислових Орґанізацій, Филип Морей, видвигнув плян, як усунути ті „шийки", що спинють розгін розбудови воєнного промислу. Він сказав, що в першу чергу повинен уряд добре дивитись, кому дає замовлення на зброю. В Америці є 10,000 фабричних заведень, які моглиб чимсь причинитись до виробу зброї. Але з них використано лиш 30% відсотків, себто одну третину. Серед фабрик, яким уряд дав замовлення, знаходяться найбільші; це правда. Але в нинішних часах, коли є такий великий поспіх у зброєнні, треба використати також менші фабрики. Вони нині ледви животіють. Тратять на тім також робітники, яких ті фабрики не можуть якслід затруднити. Коли цілий американський промисл візьметься за роботу, тоді плян зброєння не лиш не буде спізнюватись, але буде виконаний скорше, ніж цього сподівались ті, що його укладали.

ВІЙНА І ПОЛІТИКА

(Надіслане з Женеви, Швайцарія).

Оден большевицький „достойник" заявив свого часу, що війна є продовженням політичної боротьби, лише іншими засобами. Оскільки ціла чинність московського уряду була все спрямована на викликання війни в Европі, то твердженя це цілком слушне. Зновже оден европейський політик заявив раз, що „без доброго війська не можна мати доброї дипльоматії". Чи можна мати завжди добру дипльоматію маючи добре військо, питання розуміється інше. В кожнім разі не можна заперечити того, що дипьломадія потрійного союзу буде в першій половині листопада незвичайною чинною. Та її чинність не є наслідком якихось перемог держав „осі", а навпаки трудностів італійських армій в східній Африці та у війні проти Греції.

Основою сучасної політичної акції держав „осі", лишається все ще тимчасові перемоги німецького війська у Франції. Причиною того, що її розпочато аж тепер, є очевидно те, що безпосередній напад на британські острови показався невказаним, а повітряна війна проти них не дала сподіваних результатів. Отже розпочато тепер політичну акцію, яка чотири місяці тому могла видаватися взагалі неполітичною, чи потрібною лише по части в іншій формі при заключенні миру.

Перемоги німців у Франції дещо піднесли політично Берлін, як це було задемонстровано відвідинами представників ріжних держав в Берліні, від СССР до Еспанії. Московський уряд зробив усе від нього залежне, щоб до війни допровадити, а тепер відвідини Молотова в Берліні змагали до компромісового миру. Та це не вдалось. Знову, оскільки московському уряду було наказано післати Молотова до Берліну, щоб показати Великобританії, що ніяких надій на СССР покладати не можна, то цеї мети подорож очевидно теж не осягла. Запитаний про відносини Великобританії до СССР лорд Геліфекс відповів в Палаті Лордів, що з московським урядом провадиться переговори про заключення торговельної умови та робиться заходи поліпшити політичні відносини. Не більше враження зробило в Лондоні очевидно й приступлення Угорщини до потрійного союзу, відвідини царя Бориса у Гітлера і наради Серано Сунера з міністрами закордонних справ Німеччини й Італії. Відносно перетворення потрійного союзу в почвірний зауважила британська преса, що Угорщина збройної сили Німеччини не збільшить і сил Британії не зменшить. В европейській пресі натякалося справді на те, що за прикладом Угорщини мають пійти й Румунія та Болгарія, а можливо навіть Еспанія. Про двох останніх можна лише сказати, що вони сили британської фльоти не зменшать. А Румунія — це один великий клопіт.

Які безпосередні наслідки матимуть відвідини представників цих держав в Німеччині для дальшого розвитку воєнних подій, буде очевидно незабаром видно. Наразі нема нічого доброго. І не видно нічого такого, що моглоб заповідати якісь воєнні успіхи, які мусілиб зачатись від нападу на Туреччину. Наступ на Ґібральтар міг би розуміється улекшити похід проти Туреччини примушуючи британську фльоту опливати Африку, але він не мусить ані попережати обовязково такий розвиток війни на близькім сході, ані розвиватися рівнобіжно з ним. Зрештою Еспанія ані не виявила рішення виступити збройно по боці почвірного союзу, ані навіть не приступила до дього, що є фактом.

Про наслідки можливого опанування державами „осі" Дарданель та Цергороду уже згадувалось. Вони моглиб бути без сумніву дуже значні і навіть для остаточного висліду війни рішальні. Але як їх здобути?

Пишучи про Еспанію европейські ґазети звертають слушно увагу й на те, яке враження зробилоб і який вплив малоб її вступлення до війни на латинські держави Америки, згадуючи при тім і про затіснення приязних відносин поміж Еспанією і Портуґалією в останнім часі. З погляду мілітарного це питання тим часом мало актуальне тому, що латинські держави Америки значніших збройних засобів не мають. Але це питання значно актуальнійше з погляду політичного, а зокрема з погляду можностей компромісового закінчення війни.

Для нас, українців, воно цікаве поперше тому, що ми маємо в двох найбільших південно-американських державах наші досить значні еміґраційні осередки. Виконуючи з найбільшою льояльністю обовязки супроти тих держав, що приняли їх до кола своїх громадян, чи дали лише тимчасовий захист, українці не можуть бути байдужими ніколи там, де в гру входить Москва. Оскільки Московщина не бере збройної участи в сучасній війні, обмежується й українська чинність самим політичним полем. Оскільки Московщина намагається поширити і продовжити сучасну війну, є обовязком українських чинників супроти власної нації, а також і тої держави, де вони перебувають, ширити, оскільки вони лише можуть, зрозуміння небезпеки московського імперіялізму та потреби її всіми засобами поборювати. Коли в анґльо-саксонських державах деякою перешкодою до зрозуміння московської небезпеки все ще є деяка надія перетягти СССР на свій бік і спонукати до збройного виступу проти Німеччини, то в невтральних державах цеї перешкоди нема. Зокремаж в латинських державах Америки мусять бути живі ще спомини про страхіття большевизму в часі громадянської війни в Еспанії.

В Европі тепер так, що надії навіть на тимчасове фактичне спинення війни розуміється нема, скорше навідворот, дипльомати скупчують сили для нового збройного змагання. Політична акція має випровадити війну з того сліпого кута, до якого вона фактично вже зайшла. Для українців в Европі і в світі фактично нічого в основі не зміниться. І це треба мати на увазі, коли думаємо про евентуальне закінчення війни і замирення.

К. Волинський.

АМЕРИКАНСЬКІ РОДИНИ КОРЧАТЬСЯ

ВАШИНҐТОН. — На пересічну американську родину припадає нині по 3.8 членів. Це найнижчий відсоток записаний в історії. В 1910 р. припадало по 4.5 членів. Проте число родин від того часу збільшилось на 7.5.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

С. ЧЕРКАСЕНКО.

ПРИГОДИ МОЛОДОГО ЛИЦАРЯ

РОМАН З КОЗАЦЬКИХ ЧАСІВ

ТОМ II.

(109)

— Добрий день вам, паніматко, — привіталася Орися. — В прийми до вас із ненькою, — приймете?...

Обеременчиха не могла за плачем і слова вимовити, і кинулась до Василихи й ще ревніш заголосила.

— Голубоньки мої, — трохи не плакала й сама господиня, — та скажіть же мені, яка лиха пригода вам сталася, бо я зовсім з глузду спала й нічого не второпаю...

— Погоріли ми, пані-матко, вночі, — промовила Орися.

— Ой, Божеж мій! — сплеснула руками Василиха. — Моя ненько, то це вночі у вас пожежа була?... А я почула дзвін, вибігла з хати: горить десь далеко, — постояла-постояла та й пішла спати... Мати Божа, яке лихо!...

— Дозвольтеж, паніматко, відчинити ворота...

— Ах ти Господи! я зовсім з пливу збилася... Зараз відчиню... Поможіть, хлопці!...

Вона метнулася до воріт.

— Не гнівайтесь на нас, сестрице, — нарешті забалакала й Обеременчиха, — прийміть перебути якийсь час у вас... поки стягнемося на сяку-таку хижку...

— Не треба про це говорити, мої любі: шкода велика, що така біда, таке страшне лихо спіткало вас, мої рідні, а я завжди рада вам...

Тим часом вози вїхали у двір і стали перед хатніми дверима...

І почалися для вдови й її дочки довгі-довгі дні й ночі проживання в приймах. Щоправда, вдова мала в скрині деякий заощаджений гріш, і Василиха зовсім не почувала, щоб її приймаки хоч трохи потіснили її в її гараздах, — навпаки, девелося часто змагатися, щоб самій не опинитися на їхнім харчовім держиві, бож вона тепер знала лише свої пиріжки та рибу, що ними торгувала на ринку, а все інше господарювання було в руках удови з дочкою; а вони намагалися з усієї сили й можности не чинити своїй добродійці жадної тяготи й обходитися тим, що самі мали. Життяж стало й повніше й відрадніше, а в хаті перестало тхнути пусткою, що так прогноблювало господиню по тій Павловій утечі з Канева. Двором весело похожали кури, що їх Обеременчиха перевезла таки з пожарища, а в хліві поважно рохкало двоє підсвинків на втіху скваптній до господарських достатків Василисі. Хоч і не своє власне, та й не зовсім чуже.

Орися немов би відміниласяя. До одного горя прибуло друге. Перше пригнітило, приголомшило дівчину, вергло її в стан якоїсь байдужости до всього; але друге сприйняла вона, як виклик долі на бій, тим паче, що коли перше в найбільшій мірі діткнуло її самої, то друге глибоко зачепило й ту, що зосталася єдиною найдорожчою й найріднішою на світі. Приспана першим, воля до життя раптом пробудилася й набула чинности, гону до змагання за життя, жадоби не скоритися жорстокій долі своїй. І дівчина скинула з себе байдужність, ожила, випросталася, як тая прибита до землі дощем-негодою, билина в полі від дотику животворчого проміння соняшного, й уся ввійшла в роботу по господарству, так нагло зруйнованому. Тільки ледве помітний на чистому, гладенькому чолі сторчовий пружок між бровами над переніссям свідчив, що від великої бурі лишився в ній глибокий, незатертий слід на все життя.

Мати довго не змогла очунятись від несподіваного лиха, а прийшовши трохи до памяти, все тихо нила та нарікала на немилосердну до неї, зрадливу долю, що без пори відібрала в неї любого чоловіка, лишивши їх з дочкою маленькою безпорадними сиротами; нарікала, що через це саме мусіла всю господарську тяготу покласти на свої жіноцькі плечі, а ввесь клопіт — на свою вдовицьку голову обернувши життя в безнастанну, непереводну трівогу й й турбу. Не вважаючи на все це, невсипущою працею і дбайливістю вона добилася сяких-таких гараздів, вигодувала, виростила дитину, як квітку, красну, собі й добрим людям на втіху, лихим на заздрість. Ніхтож, мабуть, як не вони, тії лиходії, позаздрили її вдовиному щастю, пустивши його з димом. І от занепала, пішла за тим димом і вся її завзятість і запопадливість до господарства, до праці, до клопіт, лишилося саме непереможне бажання — відпочити. Байдужо дивилася, як донька з ранку до вечора, рук не покладаючи, працює, порається коло того, що лишилося від її господарства. Мляво ставала до помочі, й тільки все позирала на дівчину благущими очима та часто таємниче шепталася з Василихою, коли та мала дозвілля від своїх власних турбот.

Добре розуміла Орися й ті неньчині погляди, догадувалася й про що оті потаємні шептання, але мовчала. Часто проте зупинялася гадкою над ними. Боляче стискалося серце безталанної дівчини, але була така хвиля, що кожного дня сподівалася неминучої розмови й конечности так чи інак виявити своє становище до тих запитань, котрі мусіли постати.

Одного вечора, по вечері, Орися сіла до світла щось полатати. Старенька мати сиділа на лаві за кужілем, байдужо гудячи веретеном, а Василиха вчиняла пиріжки. Говорили про сеє та про теє.

— А що це наш опікун забув про нас і ніколи й носа не наверне? — запитала раптом Василиха. — Запанів тобто так, запишався?

— Який опікун? — підвела від шитва голову Орися.

— Це ви, душе мила, про Дениса? — озвалася й Обереминчиха.

— Та про когож більш, як не про нього: другогож опікуна, опріч Криги, не маємо.

Орися опустила очі й далі шила мовчки, не втручуючись у розмову, бо відразу догадалася, до чого вона, ця балачка. Насторожено слухала й чекала.

(Дальше буде).

НА ПРЕДСТАВНИКА АМЕРИКИ ДО АНҐЛІЇ?

Нормен Армур, американський амбасадор в Арґентині, котрого пропонують на американського амбасадора до Анґлії на місце Джосефа Кенеді, що недавно зрікся цього становища.

ДО КОНЦЕРТУ 29. ГРУДНЯ

В неділю, 29-го грудня с. р. відбудеться в „Тавн Голл" концерт в честь Його Екселенції Митрополита Андрія, графа Шептицького. Як видно з обяв, концерт буде очолювати „Сімка Злучених Хорів Ню Йорку й околиць „під моїм проводом. Отже не буде зайвим нагадати публиці про наших композиторів, яких твори будуть виконані в хоровому відділі концертової програми.

Після Американського гимну концерт розпічнеться фіналом з III-го концерту Бортнянського на слова 20. псальма „Велія слава його", які найкраще підходять до характеру цього ювилейного свята. Тож спершу про Бортнянського. Дмитро Степ. Бортнянський (1751—1825) походив з старої козацької старшинської родини міста Глухова на Чернигівщині. Ще малим хлопцем, маючи чудовий голос, попав до Царської Капелі в Петербург, де й почав побирати науку композиції у директора Капелі, знаменитого італійського композитора Чезаре Галюппі. Коли Галюппі відїхав до Венеції, залишивши Капелю, туди післали й Бортнянського для продовження науки. По закінченні музичної освіти Бортнянський залишився в Італії і постепенно видвигнувся в ряди визначних компоністів Італії. Його твори й опери обійшли всі італійські театри і багато европейських. І коли його запросили до Царської Капелі на дириґента (1779 р.) він уже мав голосне імя визначного композитора. З 1796 року Бортнянський став на чолі Царської Капелі, яко директор, і на цій посаді залишився до самої смерти 25. вересня 1825 р. Під його рукою Царська Капеля, що складалась виключно з українських співаків, осягнула небувалої висоти і вважалась найкращим хором в Европі, — вище Сикстинської Папської Капелі. Стоячи на провідному місті в церковній музиці, Бортнянський реорґанізував ввесь православний церковний спів по зразку київського напіву, а також на довгий час дав напрям церковній композиції.

Його робота мала такий яснопідкреслений український характер, а вплив його школи композиції був настільки сильний, що після його смерти, коли в Капелі почали брати верх великоросійські національної течії, почався цілий похід проти „засилля малоросів" і „малороссіїзму" в церковному співі аж поки Капеля не набрала суто-російського характеру починаючи з директорства Балакірева. І всеж таки вплив Бортнянського залишився в церковнім співі по всій Росії до наших часів, а впливів його в композиції не могли оминути найвизначніші російські композитори: Глінка, Римський - Корсаков, Бородін, Чайковський, навіть ті, що ганьбили Бортнянського „італійцем" (Глінка, Чайковський).*) Коли в основі композиції Бортнянського лежить італійська школа, то в ґрунті його роботи по реорґанізації „обичного" церковного співу лежить наш київський напів, спів Київо-Печерської Лаври і наші несмертельні канти, що були в його часи не археольоґічним випадком, як тепер, а живою дійсністю в усіх шарах українського суспільства. Тож постать нашого Велетня простягнула свою тінь на два століття через усю Росію і навіть інші словянські і несловянські краї, а на Україні дух його, як частина духа нашої нації, залишиться доти, доки український нарід буде християнським народом. Навіть у ці часи, коли музика здається дійшла до крайніх меж гармонійної винахідливости і переходить майже в цілковиту атональність, музична фактура Бортнянського вражає художньою шляхотністю, лагідністю, доцільністю і гордою стриманністю, а універсальність його релігійного духа має докази в тому, що й тепер його музика на псальми Давида виконується і в наших церквах і в протестантських „кірхах" і в жидівських синаґоґах.

Другим велетнем доби розцвіту нашої церковної музики XVIII. століття був Артемій Л. Ведель (1767—1806). Коли Бортнянський був типовим европейцем, в творчости якого українська народня стихія перетворювалася в загально-европейську (італійського оформлення), то Ведель був правдивим речником національної течії в церковній музиці. Його мельодика базується на народній українській пісні, козацькій думі, і кантах, якими у ці часи було повне все українське життя, отже і Академія, де вчився Ведель. Форма його музики це в більшости модний тоді тип вокального „концерта" (мотету). Тематика — це по більшости псальми Давида, при цьому змістом і настроєм самі траґічні й сумні. Отже і вся музика Веделя при глибокій релігійности є завжди високо патетична, овіяна сумом, повна жалів і нарікань, і навіть безнадійної туги. Причину такого траґічного настрою Веделя можна знайти в обставинах українського життя цього часу. Повернення царицею Катериною українського народу в неволю, недавнє зруйновання Січі, московські утиски взагалі, вибухи селянських бунтів, в яких приймало участь навіть духовенство, загальне невдоволення, яким повне було українське життя й, очевидно академічне студентство, дає навіть на наше око досить ґрунту для тяжких впливів на психіку Веделя. Врешті все закінчилось катастрофою: — Веделя схопила поліція за подачу цареві Павлу І-му „записки політичного змісту" та за пропаґандову проповідь, з якою він піщов по Україні, приїнявши на себе черночий стан в Печерській Лаврі. По допитах за поліційними методами того часу його оголосили божевільним і кинули в тюрму, де він і помер в молодому віці 39 років. Урочисто проводжав Київ свого улюбленця до міста вічного спочинку, знаменитий тоді проповідник, протоієрей Софійського собору, Леванда, казав над його гробом проповідь, а... через пятнацять років учень Веделя, композитор Ів. Турчанінов, приїхавши з Петербурга, не міг уже знайти його могили. Нам не залишилися тілінні останки нашого соловія і мученика за український нарід, але Київська Академія зберегла його твори й авторові цих рядків випало щастя відновити память Веделя хором Київської Академії в роках 1898—1901, власне в часах, коли великоруська церковна музика почала заливати простори багатьох київських храмів, в тім числі й Мазепинської Братської Церкви. З причини трудної вокальної фактури твори Веделя не є доступні пересічним хорам. Найбільш через те популярним через свою простоту є його твір — „Покаянія отверзи ми двері", який і буде виконаний в концерті 29. грудня. Цей твір однаково є характерний як для настроїв та мельодики Веделя, так і для властивостей італійської школи композиції за цих часів. Патос релігійного настрою і екстатичність його виразу дають нам поняття про автора цеї музики.

Ґрунтом, на якому розгорнулась пишна й плодовита діяльність українських композиторів (Бортнянського, Березовського, Веделя і менших) з доби розцвіту нашої музики в XVIII. ст., яка базувалась на інших законах музичного творення й провадилась у передчутті европейської гармонії, яка тоді тільки що формувалася, а якої представником став знаменитий Ділецький (1699 р.). Це була доба, так би мовити, пісенної обробки нашого Ірмолоя на засадах протилежних европейським, але наших власних, що мають коріння в народній природній поліфонії. Характерним зразком цієї доби є те „Господи воззвах" напіву Київської Печерської Лаври, яким закінчиться перший хоровий виступ. Починаючи вже від самого складу хору в цій композиції, якого нігде крім монастирів не знаходимо (баси, тенори й альти) й кінчаючи гармонічним складом, в якому знаходимо „заборонені" европейською наукою голосові ходи, все це звучання настільки ориґінальне й архаїчне, що мимоволі тягне нашу уяву в XVI.— XVII. ст., звідки воно вийшло й затрималося, на щастя музики, аж до наших часів.

В других нумерах першого хорового виступу знайдено дві композиції нашого часу, які характеризують новий напрям нашої церковної музики, базований на народній пісні, на Ірмолої, на зразках Лаврських і стародяківського співу, — а власне: Стеценкова вільна композиція „Благослови душе моя Господа" і Кошицева „Да ісполняться уста наша" — обробка церковного карпато-українського співу.

Остання частина концерту складається з хорових колядок. Тут почуємо декілька зразків найкращих обробок колядкових мельодій ріжними композиціями: яскраву картинку Ступницького „Ой, рано, рано кури запіли", Стеценкову лагідну й зворушуючу „А у цього хазяїна,' Кошицеву маєстатичну „Бог Предвічний народився" й його „Ой на Йордані", тиху й радісну, мов вогник празничної свічки.

Ці квіти музичної творчости українського духа хай будуть німбом над Величною постаттю українського Пастиря, вінчанного сивиною труду й страждань за свій нарід.

Д-р Олександер Кошиць.

*) Див. проф. Асафієв „Русская Музыка от начала XIX ст."

МИХАЙЛО, МОЛОДИЙ КОРОЛЬ РУМУНІЇ — по закінченні перегляду летничої сили цілує євангелію в руках єпископа.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Новий науковий ступінь ред. В. Душника.

Володимир Душник, редактор „України", здобув в грудні ц. р. на Колюмбійськім університеті ступінь „мєстер оф артс". До Америки прибув він тільки в 1935 році і хоч відразу поринув у громадську працю серед української суспільности в Америці, проте не занедбував своїх дальших університетських студій, студіюючи впродовж кількох літ під такими відомими професорами, як Джеймс Т. Шатвел, б. член американської мирової делеґації; Т. Робінсон, знавець історії східньо-европейських народів; Гейс, та інші. Вкінці написав наукову працю на тему „Тимчасове правительство та Україна" і дістав за те науковий ступінь „мєстер оф артс" в департаменті публичного права.

Треба зазначити, що п. В. Душник скінчив вже одні університетські студії на університеті в Лювені в Бельгії, де на основі своєї наукової праці на тему „Національна політика Совєтів", зложеної перед проф. Дюпріє, дістав науковий титул „маґістра". Будучи в Бельгії він брав активну участь серед української студентської громади, був кілька разів представником нашого студентства на міжнародних студентських конференціях, а також дописував до ріжних українських та чужинецьких часописів.

Родився в 1908 р., в Заставчу, коло Завалова, повіт Підгайці, Західня Україна.

Гімназію кінчив в Бережанах, де також брав активну участь у молодечих українських орґанізаціях, як пласт, Рідна Школа, кружок самообразування. Червоний Хрест, хор, драматичний кружок і ін. Уже тоді дописував до ріжних українських видавництв, як „Новий Час", „Смолоскипи", „Молода Україна", „Зиз" та інші. В осьмійклясі забрано його до польського війська, в якім він прослужив півтора року.

Вернувши з війська і здавши іспит збілости, він вибрався на університетські студії до Лювен в Бельгії. Було це в пору, коли митрополит Шептицький, щоб рятувати українську молодь і дати їй змогу студіювати в університетах, подбав про те, щоб при бельгійськім католицькім університеті в Лювені заложено словянське вогнище, при якім знайшлиб гостинний приют також українські студенти. При тім університеті скоро повстала українська студентська громада, що нараховувала 60 членів. Та громада відразу розпочала широку діяльність, зорґанізувала хор та влаштувала серед бельґійців ряд концертів, обзнайомлюючи їх з українським народнім мистецтвом, та з українськими національними стремліннями.

Скінчивши там студії, при допомозі свого брата Евгена, що живе в Америці, В. Душник дістався до Америки, де, як було згадано, відразу поринув в громадську роботу серед української суспільности, зокрема в ОДВУ, і від цеї роботи не відтягається до нині.

Е. Л.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПОЛЯКИ НЕ ЗАБУВАЮТЬ ПРО НАС.

У недільному числі з 8. грудня ц. р., польський часопис „Америка Ехо", у статті під заголовком: „Чорне на бялем", пише знов про нас, українців, критикує нашу „Свободу", та її редакторів, та каже, що наша інтеліґенція не визнається на цій „великій польській правді", що з польського „богатерства", повстане не лише вільна Польща, але й вільна Україна.

Польські редактори в Америці пишуть про себе, що боряться за „нашон і вашон вольносць", а про українських політиків пишуть, що вислуґуються „катам цивілізованих народів", і тим копають гріб Україні, а собі здобувають „ганьбу та сором".

Хто з нас, коли й де, забороняв полякам любити свою Польщу? Хто, коли, й як відмовляв полякам права до їх суверенности на чисто польських етноґрафічних територіях? Кому з українців потрібний їх Краків, Варшава, чи хочби й цей їх Ґданськ, через котрий в нерівній боротьбі з німецьким імперіялізмом поляки втратили цілу свою державу?

Дальше: пощо полякам завертати собі голову українцями, та взагалі українською проблемою? Чи мало ще полякам власного їх нещастя, пониження, зо сторони Гітлера, чи Сталіна?

Думаємо, що поляки не є аж такі наївні, аби думали, що українці призабули вже їх польсько-шляхоцьку владу, їх пацифікації?

Чи випалювання українцям очей, та вирізування язиків, тільки тому, що українці хочуть любити свою Україну, так як хочуть любити поляки свою Польщу, свідчить про високу цивілізацію та про „нашон і вашон вольносьць"?

Михайло Беля,
Асторія, Л. Ай., Н. Й.

ПРИЇХАЛИ НА „УРЛЬОП"

НЮ ЙОРК. — Пять тисяч вояків, яких недавно покликано до війська, приїхало тепер до Ню Йорку на 10-дневну святочну відпустку. Їх привезли на Пенсилвенійський двірець спеціяльні поїзди, і коли вони висипались з поїздів, то завалили двірець. До завалення причинились ще більше їх родичі і родина, що вийшли на двірець, щоб їх привитати. Пригадувались при тім старі воєнні сцени радісного вітання.

ВИГНАНА З АМЕРИКИ ЯК ШПИГУНКА.

Департамент справедливости приказав принцесі Стефанії Гогенльоге Валденбурґ-Шілінґсфірст покинути Злучені Держави. Вона має звязки з націстами. Вона була в Америці рік.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ.

Осип Стеткевич.

ЗА ОДНУ ЛІТЕРАТУРНУ МОВУ

—o— (7)

Українські інтеліґенти часто грішать проти складні української мови, кажучи змосковська: **по** почті гроші шлють, передати **по** телефону, дістати гроші **по** переводу, їхати **по** залізниці, **на** візнику, **на** українській мові написаний твір (галичани: **в** українській мові)... **на** тій і тій мові говорити й т. д.

Таких фраз треба вистерігатися.

—o—

Галицькі інтеліґенти вживають у таких випадках із польська й німецька приіменика **„через"** (зловлена риба **через** мене, **через** поета написаний твір, пор.: Був відповідно накручений **через** обох директорів (Яцків — Танець тіней)...

Це груба помилка, і її треба вистерігатися.

—o—

Пор. моск.: іду **по** улиці, їду **по** Дніпрі... У нас так казати не можна.

—o—

Зовсім непотрібно в таких випадках балакати: молодший **на (о)** два роки, вищий **на (о)** голову, схожий **по** характеру й т. д. Це все як не польонізми **о,** то москалізми **на, по.**

—o—

Прикметники на „ній".

Українська літературна мова, за живою східньо-українською мовою, знає багато прикметників на **„ній"**. Подаємо тут їх список, коли пишете частіш звертайтеся до цього списку.

В нашій літературній мові ось ці прикметники закінчуються на „ній": безматерній, безматній, безодній, безпосередній, безпутній, безсторонній, безхатній, ближній, братерській, братній, будній, великодній, верхній, весінній, вечірній, вишній, відсутній, внутрішній вранішній, всенародній, всесвітній, всьогосвітній, вчорашній, горішній, городній, давній, давнішній, дальній, довголітній, дольній, домашній, доколишній, дорожній, достатній, дотеперішній, древній, дружній, житній, забутній, завсідній, завтрішній, задній, задорожній, західній, заміжній, зверхній, злигодній, зовнішній, зятній, їхній, колишній, крайній, кромішній, кутній, літній, літошній, майбутній, малолітній, матерній, міжнародній, могутній, мужній, надвірній, народній, недавній, неділішній, недолітній, незабутній, незаміжній, нелітній, несправжній, несьогосвітній, нещодавній, нижній, нинішній, новітній, обідній, однолітній, односторонній, освітній, осінній, останній, остатній, передній, передобідній, пізній, повздовжній, повнолітній, подовжній, подорожній, подружній, поздовжній, побідній, попередній, порожній, посередній, послідній, посторонній, придорожній, прийдешній, притутній, просвітній, путній, ранішній, ранній, самотній, самітній, середній, сінешній, синій, спідній, справдешній, справжній, стародавній, старожитній, старосвітній, статній, столітній, старожитній, шкільній, суботній, судній, сусідній, сутній, східній, сьогоднішній, сьогорічній, тамошній, теперішній, тодішній, торішній, трикутній, тутешній, хатній, художній, цілосвітній, і деякі ін.

Наголос цих слів ніколи не падає на кінець слова.

А ось ці прикметники закінчуються на **„ний"** (а не на **„ній"**: байдужний, безбожний, бездітний, безладний, безрадний, безробітний, благородний, блакитний, буденний, величний, відповідний, віковічний, вічний, господарний, дивний, двовижний, довічний, доладний, достотний, заможний, заробітний, згідний, здатний, історичний, істотний, книжний, кожний, кревний, лагідний, майстерний, молочний, нагірний, надприродний, належний, недоладний, недосяжний, отрутний, північний, побожний, поперечний, прибережний, природний, продажний, рідний, різний, різнорідний, річний, саморідний, своєрідний, спроможний, старозавітний, сьогобічний, тогобічний, тотожний, фонетичний, і багато ін., народній, просвітній, освітній, сьогорічній, статній, судній і рідше: народний, просвітний, освітний, сьогорічний, статний судний.

Треба ще сказати, що рідкі прикметники з наголосом на кінці мають **„ний"**: самітний, забутний, чудний, обхідний, перехідний, статний і т. ін. Всі віддієслівні прикметники, що не втратили дієслівного відтінку, закінчуються тільки на **„ний"**: належний, недосяжний, ударний і т. ін.

Українська літературна мова має багато прикметників на **„ній"**; ці прикметники в живій східньо-українській мові закінчуються так само на **„ній"**, але в мові західньо-українській вони звичайно мають **„ний"**. Щоб не писати й не вимовляти **„ний"** замісць **„ній"**, треба добре знати вищеподаний список їх.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ТОРОНТО, КАНАДА.

Іван Баєр.

Ранком, дня 3. грудня 1940 року, помер у загальному шпиталі в місті Торонто ще в молодому віці один із перших орґанізаторів У. Н. Союзу в Канаді — Іван Баєр.

Його похорон відбувся дня 7. грудня при співучасти членів У. Н. Союзу та близьких другів Покійного, які прибули віддати Йому останню пошану й прислугу. В 10. годині рано перевезено його тіло до греко-католицької церкви з похоронного заведення, де о. Каменецький відправив поминальну співану Службу Божу, а відтак у своїй промові над тілом згадав про ту працю, яку виконував Покійний. На цвинтарі прощальну промову говорив його найближчий друг і представник У. Н. Союзу на Канаду, п. Павло Дуда, який приїхав на похорон із Віндзору.

Згадуємо про Івана Баєра на цьому місці тому, бо за короткий час своєї орґанізаторської праці в хосен У. Н. Союзу Покійний зробив дуже багато. А зробив лише тому, що належав до рухливих людей, які завсіди стараються виконати їм поручену працю, а також і тому, бо любив свій народ до останньої хвилини свойого життя.

Поза працею в У. Н. Союзі Покійний також працював ідейно та щиро в Горожанському Клюбі, якого самий був членом-основателем, в УНО та його братніх орґанізаціях. Багато разів писав Покійний в англійських часописах тоді, коли хтось — свідомо, чи не свідомо — надуживав величного й чесного імени українського народу. Покійний дуже любив свій народ і ніколи не цурався його, хотяй не памятав тих часів, коли рідна мати везла його зо собою на руках із прегарної рідної землі, Зеленої Буковини, до розлогих та ще не ораних тоді степів Канади.

Як освічена людина, поза дописування до ріжних часописів, написав він також дві книжечки в анґлійській мові. Дальше не міг, бо тяжка недуга положила його до ліжка. Помер на пості орґанізатора найбільшої української орґанізації на американському континенті — У. Н. Союзу. Тому й імя його буде завсігди поміж десятками тисяч тих членів, які є зараз і тих сотень тисяч, які прийдуть після нас. Про його працю для українського народу будуть все згадувати добрим словом, бо на таке Покійний дійсно собі заслужив.

Останні слова нашого прощання з Тобою, Іване, хай будуть такі: Хайже земля, на якій Ти зріс і працював, буде Тобі легкою!

Друг.

БРИТІЙЦІ СКРІПЛЯЮТЬ СВОЇ ЧАСТИНИ В ЛІБІЇ

Звільнивши Єгипет від італійського війська, британське командування береться до дальшої офензиви. І то вже в Лібії, себто на землі, що належить до Італії. Доносять, що надійшли свіжі британські сили, що прилучились до тих частин, що окружають Бардію.

ЗІРКА СИТКІВКИ.

Панна Мері Гардвик приїхала сюди з Анґлії, щоби грати в ситківку з панною Марбел, чемпіонкою ситківки в світі.

Швайцарці пють найбільше молока на світі. Швайцарець споживає річно пересічно 232 кварт молока.

ВИГРАВ. — Байрон Нелсон, з Толідо, Огайо, один з найбільших грачів світа в ґолфа, оглядає 10,000 долярів сріблом, що їх виложено коло ґолфового грища в Майемі, Флорида, на котрому Нелсон виграв з цих грошей $2,500. Як бачимо, міська поліція добре застереглася перед можливим нападом.

ТАРЗАН, ч. 186. Смертельний ворог.

В своїм скаженім бігу дикун скочив у воду. Та в той час, коли він греб із усіх сил, щоб переплисти ріку, появився крокодиль.

Крокодиль відтворив на остіж пащеку і схопив дикуна в поясі. Лиш один крик і його не стало. Так згинув ще один, що знав таємницю дівчини.

Тарзан поплив назад до берега, дивуючись, чи це останній із дикунів замішаних у ту справу, чи може були ще інші? Та в тім крокодиль наскочив тепер на нього.

В той сам час загадочна дівчина, впевнившись, що ніхто за нею не біжить, пристанула на дереві, щоб відпочати. Бона думала про Тарзана і нишком бажала його знов побачити.